

U povodu O RADU NOVOOSNOVANOG INTERPRETACIJSKOG CENTRA BAŠTINE BANOVINE RAZGOVARALI SMO S RAVNATELJICOM MARTINOM MLADENović

Junačke priče i običaje prezentirat će na zanimljiv način

NST: Za početak, predstavite se našim čitateljima. Mnogima ste već poznati po svojim kolumnama o zdravom načinu života, raznovrsnim radionicama i projektima koje ste realizirali u suradnji s brojnim sisačkim ustanovama i udrugama. S dvostrukom diplomom novinarstva i muzeologije lani ste postali ravnateljicom novog Interpretacijskog centra baštine Banovine. Kako ste se našli u ovim vodama i koja su iskustva prethodila tome?

Novinarstvo i muzeologiju studirala sam paralelno na dva različita fakulteta s idejom da bih „kad odrastem“ bila novinar u području kulture. Međutim, kako se život događa u periodima između naših pomno razrađenih planova, karijerni put počela sam u radijskom novinarstvu, 2002. godine. Na Plavom radiju sam zanat pekla nešto više od godinu dana. Slijedilo je pet godina rada u tiskanom novinarstvu nakon čega sam prešla u korporativni sektor i novih pet godina radila poslove odnosa s javnošću. Na svakom radnom mjestu bila sam svojevrsni kulturni „povjerenik“ (dok sam radila u nikad prežaljenoj Željezari Sisak bila sam idejni začetnik izložbe 80 godina metalurgije u Sisku održane u Gradskom muzeju Sisak) tako da stjecanjem diplome muzeologa samo sam pojačala kulturne, a smanjila novinarske radne aktivnosti.

Kao diplomski rad na muzeologiji sam na engleski jezik prevela stalni postav diorame Bitke kod Siska koji se nalazi u utvrdi Stari grad kao dio stalnog postava. Napuštanjem korporativnog sektora ulazim u NVO organizaciju Zeleno Zlato te pišem i provodim projekte EU fondova. U to vrijeme Sisačko-moslavačka županija prepoznaje potencijal Banovinske regije te vodena idejom očuvanja i vrednovanja baštine tog područja odlučuje osnovati Muzej Banovine. Svrha osnivanja je naravno valorizacija cijelog područja te stvaranje dodatnog sadržaja u turističkom razvoju Županije. Kao vanjski stručnjak početkom 2016. godine počinjem raditi na istraživanju i analizi baštine Banovinskog kraja; Muzej stjecajem okolnosti postaje Interpretacijski centar, a vanjska suradnica njegova ravnateljica!

NST: Više od četiri mjeseca prošlo je otkako je Sisačko-moslavačka županija osnovala ovu ustanovu, međutim mnogi građani još nisu čuli za nju. Zbog čega je tome tako?

Interpretacijski centar baštine Banovine osnovan je sredinom kolovoza 2016. čemu su prethodile i uslijedile pripreme radnje u smislu ishoda administrativnih uvjeta potrebnih za početak rada ovog zasebnog pravnog subjekta, odnosno ustanove u kulturi. Vjerujem kako su dobra priprema i planiranje neophodni za strateško upravljanje bilo kojim područjem rada pa tako i radom baštinskih ustanova stoga je isticanje forme (osnivanja Centra) bez samog sadržaja izostalo. Sukladno tome, nakon osnivanja uslijedilo je kreiranje akata i dokumenata (Sta-

tut, Pravilnici...) Centra. Na temelju izrađenog strateškog plana krenuli smo u realizaciju sadržaja poput osmišljavanja vizualnog identiteta Centra, stvaranje sadržaja buduće web stranice te Facebook stranice. Poput sjemena posijanog u plodno Banovinsko tlo radnje su se odvijale mimo pogleda javnosti; da gledate u zemlju imali biste osjećaj kao da se ništa ne događa, dok zapravo u dubini zemlje to malo sjeme buja, klija, raste i priprema se za pravi trenutak kada će iz zemlje izaći na sunce i nastaviti život na danjem svjetlu.

NST: Banovina pripada kulturno i povijesno najrazvijenijim sredinama Hrvatske, no koliko je ona zapravo istražena i u tom smislu prepoznata? Prezentacija tih bogatstava je do sada, čini se, bila manjkava. Naime, uz priču o pokloj srednjovjekovnoj utvrdi i narodnom običaju šira javnost ne zna mnogo. Na koji način će ustanova kojoj ste na čelu približiti to bogatstvo kulture, povijesti i običaja građanima ne samo naše županije, nego i cijele Hrvatske?

U pravu ste kada kažete da je Banovina kulturno i povijesno odlično razvijena, dapače, naseljena je još od prapovijesti te neki lokaliteti sadrže arheološke tragove lasinske i vučedolske kulture (Topusko se izdvaja kao najbogatije arheologijom). No, prezentacija je već druga priča jer na području Banovine do sada nije bilo institucije koja će isključivo voditi brigu o njoj baštini. Vodena onom „svako zlo za neko dobro“, tu vidim neograničen potencijal Interpretacijskog centra koji je stvoren upravo s tom svrhom. Manjkavost postojanja takve ustanove samo nam pruža priliku da i mi kao stručnjaci i zaljubljenici u baštinu ostavimo svoj trag u stvaranju većeg dobra cijeloj zajednici, županiji, državi pa i ostatku svijeta. Zašto Banovina jednog dana ne bi bila poznata poput Slavonije ili Dalmacije? Time razvijamo svoju županiju, ali i cjelokupni kulturni i nacionalni identitet Hrvatske.

NST: Zahvaljujući događanjima Gradskog muzeja Sisak, Sisačke biskupije i Državnog arhiva u Sisku do krajnjih korisnika zadnjih godina počele su dopirati informacije o kulturno-povijesnim vrijednostima i narodnim običajima Banovine, no to očito nije bilo dovoljno za zaokružiti ih u jednu cjelinu. Hoćete li s njima surađivati ili planirate samostalno podići ovu priču na viši nivo? Koliko ćete biti otvoreni prema školama i ima li programa za grupe školaraca, studenata, turista...?

Navedene institucije rade hvalevrijedno posao i organizatori su mnogih aktivnosti kojima javnosti predstavljaju naše kulturno-povijesne vrijednosti i hvala im na tome. Odmah mi na pamet padaju sjajna predavanja o utvrdama i starim gradovima Siska i Banovine koja su jednom mjesečno dupkom punila prostor Državnog arhiva u Sisku te sjajna višegodišnja praksa Gradskog muzeja u Sisku vezana za Dane industrijske baštine koja često uključuje i industrijske subjekte na području Banovine (npr.

rudarska baština Bešlinca i Rujevca u općini Dvor). Suradnja s njima bit će sjajan moment zajedničkog djelovanja u cilju osvještavanja šire javnosti tko smo i čime se sve možemo pohvaliti. Što se tiče škola, prva formalna javna aktivnost Centra i jest bila „školska“. U Osnovnoj školi Glina smo organizirali kviz znanja vezan uz obilježavanja Dana sklada hrvatske himne koji se 3. prosinca bogatim programom održao u Glini. U planu je i razvitak izletničkih tura te povezivanje s lokalnim gospodarstvom koja turistima mogu nuditi smještajne i gastro ponude kako bi izletnik ili turist doista mogao upoznati Banovinu svim čulima, od vizualno predivnih krajolika, preko okusa i mirisa lokalnih delicija, do slušanja o našoj junačkoj povijesti.

NST: Gdje je sjedište Interpretacijskog centra, traži li se jedinstveni prostor koji bi poput muzeja predstavljao ovu tematiku ili ćete biti aktivni na više lokaliteta koji su atraktivni po svojoj baštini te što zapravo sve obuhvaća ovaj pojam „baština“?

Interpretacijski centri specifični su u svojoj definiciji jer predstavljaju modernu formu muzejsko-galerijske djelatnosti koja dopušta prezentiranje baštine na najkreativnije moguće načine, a ne propisuje kruto institucionaliziranje postava i aktivnosti. Ne propisuje čak niti posjedovanje stalnog postava, što je osobna iskaznica svakog muzeja. Takva fluidna forma ne pati niti od stalnog sjedišta tako da Centar koristi mogućnosti stvaranja sadržaja na više lokacija. Dugoročni plan je doista pionirski na području cijele Hrvatske – kako područje Banovine geografski obuhvaća više gradova i općina tako će se kroz vrijeme stvoriti mreža lokacija Interpretacijskog centra baštine Banovine. Sukladno tome već smo se prijavili na natječaj projekta koji bi za cilj imali osiguravanje fizičkih sjedišta Centra. Konkretno, to bi značilo da će ICBB u Glini prezentirati baštinu specifično vezanu za Glinu, u Petrinji petrinjsku baštinu, u Hrvatskoj Kostajnici kostajničku... Tu vidim prostor za temeljitost u prezentiranju grade te posvećivanje posebnostima kraja u odnosu na jedan zajednički postav gdje je baština objedinjena i zajednički predstavljena. Po tome ćemo biti jedinstveni u Hrvatskoj budući da su interpretacijski centri u nas tek u početku svojih djelovanja, a ovako umreženih još niti nema. Naravno, zajednički nazivnik i dalje ostaje Banovina tako da bez obzira na specifičnosti, sve te gradove i općine spajaju zajednički korijeni te divne regije koja vrvi neiskorištenim baštinskim potencijalima.

Pojam „baština“ po svojoj definiciji znači naslijeđe fizičkih predmeta i nematerijalnih odlika neke grupe/društva koje čini ostavštinu prošlih generacija te se brižno čuva u sadašnjosti kako bi bilo ostavljeno u naslijeđe za dobrobit budućim generacijama. Regija Banovine doista obiluje baštinom, i onom materijalnom i onom nematerijalnom, i prirodnom i kulturnom, i pokretnom i nepokretnom...

NST: Baština se shvaća kao nešto statično. Koliko je moguće pristupiti joj na jedan za sve generacije zanimljiv interaktivni način kroz radionice i terene te ju u konačnici razvijati kao turistički potencijal? Planirate i izložbe, izdavačku djelatnost, prodaju suvenira, istraživanja... Kada će to sve skupa zaživjeti i na čemu trenutno radite?

Cilj osnutka Interpretacijskog centra je prezentacija i promoviranje materijalne i nematerijalne, povijesne, kulturne i prirodne baštine na području Banovine. Na aktivan način predstavljat ćemo najznačajnije povijesne događaje i prirodne ljepote Banovine, a Centar ima i edukativnu, izložbenu i istraživačku funkciju. Naravno, suradnja s drugim ustanovama iz područja kulture, obrazovanja i srodnim organizacijama je u nekim segmentima već i zaživjela, a sve u svrhu širenja ponude kulturnog turizma Sisačko-moslavačke županije. Srećom, imamo punu podršku Osnivača, župana Ive Žinića i dožupana Marina Piletića kao i svih gradova i općina kojima smo najavili svoje djelovanje (ističemo gradonačelnika Gline Kostanjevića i zamjenicu dr. Štingl Vlašić, gradonačelnika Hrvatske Kostajnice Paunovića i pročelnika Stankovića), Konzervatorski ured Ministarstva kulture i pročelnicu Ivanu Miletić Čakširan sa svojim timom, Društvo Terra Banalis i prof. Natašu Štefanec, Hrvatski restauratorski zavod i njegovu v.d. Tajanu Pleše... Ma evo, već u prvih nekoliko mjeseci rada povezani smo i umreženi s kulturno-orijentiranim istomišljenicima koji su nas nesebično primili u svoje društvo.

Trenutno se pripremamo za Noć muzeja u Glini, 27. siječnja, gdje u suradnji s KU „Viduševac“ pripremamo prezentaciju i reviju narodnih nošnji tog kraja te projekciju filma KUD-a „Čiče“. „Od lana haljina tkan“ koji prikazuje proces stvaranja nošnje od sijanja sjemena lana do gotove nošnje.

NST: Osim utvrda i lokaliteta, ljepotu banovinskog kraja čine i sami ljudi koji prenose vrijedne običaje naših starih u radu, odmoru, slavlju i svim drugim aspektima života. Odumire li ta tradicija

polagano i kako će se kroz Interpretacijski centar ona širiti i dalje prenositi?

Posljednja aktivnost Centra koju smo krajem prosinca organizirali u Glini upravo je za cilj imala oživljavanje običaja naših starih, i utabao je predivan put suradnje s KU „Viduševac“. Uz potporu Grada Gline u Hrvatskom domu uprizarili smo igrokaz „Unošenje Božića“ koji je u stilu kazališne predstave starije podsjetio, a mlade poučio što se

točno (i zašto) radi na Badnju večer. Za Noć muzeja predstavljamo dije love narodne nošnje, dok za Valentinovo planiramo uprizariti jedno tradicionalno seosko vjenčanje. Ako tradicija polagano i odumire, Centar već jest poticaj da se običajima udahne novi život jer doista imamo od čega graditi te vrijedne priče, a ljudi su tvorci i nezamjenjivi faktori. Od čovjeka i njegove djelatnosti sve kreće. Vrijednosti Interpretacijskog centra baštine Banovine kojima se vodimo su poštovanje i ljubav prema baštini, izvrsnost, kreativnost, posebnost, rast i razvoj, suradnja i solidarnost.

NST: I za kraj, kada biste nekome morali razbiti predrasude o baštini kao nečem dosadnom, koje zanimljivosti na području Banovine biste im preporučili?

Istraživanje i analiza baštine Banovine koja je prethodila osnivanju Centra dala nam je uvid u nebrojene nepoznate priče, događaje i zanimljivosti ovog prostora. Osim što nam je osvijetlila povijest Banovine od prapovijesti do današnjih dana, dala je temelj za interpretaciju mnogih zaboravljenih ili nedovoljno prezentiranih činjenica. Stari grad Zrin rodno je mjesto hrvatskog i mađarskog junaka Nikole IV. Zrinskog, u brdima Banovine nalaze se rudnici srebra, bitku za utvrdu Gvozdanoko možemo poistovjetiti s američkim Alamom, u Glini je djelovao ilirski krug intelektualaca koji je osnovao prvu masonsku ložu na području sjeverozapadne Europe, pukovnik Josip Jelačić je u Glini proglašen banom i generalom, Kostajnica je 132 godine bila pod Osmanlijama jer ju je za 2000 dukata prodao kapetan Panakracije Lusthaler, francuskom/Napoleonskom okupacijom Petrinja je okusila duh europskog građanskog života (uglađenost, eleganciju, kavalirštinu, duhovitost, kazalište), ali i tamnu stranu „velegrada“ (dvoboji, prostitucija), cistercijski red u Topuskom donio je novi način gospodarenja te novosti u poljoprivrednoj proizvodnji koja je uz ratničku prošlost nit vodilja života Banovine...i sve su to priče koje se na aktivan i zanimljiv način daju isprezentirati zaljubljenicima baštine, a i onima koji će to tek postati!

Jasmina GRGURIĆ